

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โรงเรียนกาวีละอนุกุลเป็นโรงเรียนสังกัดกองการศึกษาเพื่อคนพิการ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จัดการเรียนการสอนเฉพาะสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยกำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษาแก่เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาให้สามารถช่วยเหลือตนเองในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันและประกอบอาชีพแบบง่าย ๆ ในการดำรงชีวิต (โรงเรียนกาวีละอนุกุล, 2541, หน้า 1) ซึ่งสอดคล้องกับแนวการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ (2538, หน้า 7) ที่ได้ระบุว่าบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาควรได้รับการตอบสนองในด้านความต้องการพื้นฐานและความต้องการพิเศษ โดยเฉพาะต้องการโอกาสการจ้างงานและการทำงานที่มีคุณค่าเหมาะสมกับวัยและศักยภาพที่ตนเองมีอยู่

การจัดหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนกลุ่มฝึกได้ในปัจจุบันของโรงเรียนกาวีละอนุกุล ใช้แนวของหลักสูตรที่ได้พัฒนาและปรับปรุงเอกสารหลักสูตร จุดมุ่งหมาย หลักการ และโครงสร้างของเอกสารหลักสูตรตามโครงการประชุมสัมมนาการใช้หลักสูตรสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ซึ่งจัดขึ้นระหว่างวันที่ 28-30 พฤษภาคม 2541 ณ โรงเรียนกาวีละอนุกุล และอยู่ในระหว่างการทดลองใช้ในระดับอนุบาลจนถึงมัธยมศึกษาตอนต้น รวม 3 หลักสูตร ดังนี้

1. หลักสูตรพิเศษระดับอนุบาลสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2541)
2. หลักสูตรประถมศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับฝึกได้ พุทธศักราช 2530 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2541)
3. หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2533 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2541) สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับฝึกได้

สำหรับการจัดหลักสูตรทางด้านอาชีพของนักเรียนกลุ่มฝึกได้นั้น ทางโรงเรียนกำหนดเป็น
ทักษะหนึ่งในโครงสร้างหลักสูตรระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

ระดับประถมศึกษาปีที่ 1-3 จัดในกลุ่มทักษะพื้นฐานทางด้านอาชีพ มุ่งเน้นพัฒนาทักษะอาชีพ
ตามความสามารถของนักเรียน เพื่อนำไปใช้ในการหาเลี้ยงชีพด้วยตัวเอง เวลาเรียน 9 คาบ/สัปดาห์
กำหนดเป็นโปรแกรมพัฒนาการในรูปแบบของพฤติกรรมการเรียนรู้

ระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 จัดในกลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพ ว่าด้วยประสบการณ์ทั่วไปใน
การทำงานและการเตรียมวิชาชีพตามความสนใจ เวลาเรียน 12 คาบ/สัปดาห์ กำหนดเป็นจุดประสงค์
การเรียนรู้แทนการกำหนดเป็นพฤติกรรมการเรียนรู้

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จัดในกลุ่มทักษะการทำงานและอาชีพ มุ่งให้นักเรียนได้มีประสบการณ์
และทักษะการทำงานถึงอาชีพ โดยมีความชำนาญในบางขั้นตอนของการทำงานในอาชีพใดอาชีพหนึ่ง
จนสามารถพัฒนาไปสู่การมีทักษะการทำงานอาชีพนั้นโดยสมบูรณ์ และสามารถนำวิชาชีพนั้นมา
ประกอบอาชีพในการเลี้ยงดูตนเองได้ตามศักยภาพของนักเรียน โดยกำหนดเวลาเรียนในชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 1-2 จำนวน 12 คาบ/สัปดาห์ และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 13 คาบ/สัปดาห์ กำหนดเป็น
จุดประสงค์รายวิชาไม่ระบุระดับชั้นใดชั้นหนึ่งโดยเฉพาะ ให้นักเรียนเลือกเรียนตามความถนัดและ
ความสนใจ ซึ่งจะแตกต่างจากหลักสูตรในระดับประถมศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษา
ได้รับการฝึกทักษะอาชีพจนเกิดความชำนาญในรายวิชาอาชีพนั้น ๆ

ผลจากการทดลองใช้หลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนตามความคิดเห็นของ
คณะกรรมการวิชาการ โรงเรียนกาวีละอนุถูล (ให้สัมภาษณ์, 22 มิถุนายน 2541) พบว่านักเรียนกลุ่ม
ฝึกได้มีความสามารถค่อนข้างต่ำ ขาดทักษะพื้นฐานในงานอาชีพ และฝึกทักษะได้เพียงขั้นตอนใด
ขั้นตอนหนึ่ง และเสนอแนะว่าควรให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง รวมทั้งจัดหลักสูตรเน้นด้าน
วิชาชีพ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และควรจัดให้มีคู่มือหลักสูตร เพื่อใช้ในการจัด
การเรียนการสอนให้เป็นไปในแนวเดียวกัน ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่โรงเรียนจะต้องมีการจัดทำคู่มือ
หลักสูตรเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมศักยภาพนักเรียนแต่ละบุคคล ซึ่งใน
การจัดทำคู่มือหลักสูตรนั้นต้องอาศัยกระบวนการพัฒนาหลักสูตร เพราะการพัฒนาหลักสูตรมีบทบาท
รับผิดชอบในเรื่องของการจัดประสบการณ์ที่มีคุณค่าให้กับนักเรียนและทักษะที่จะสามารถนำไปประยุกต์
ใช้ได้ (เสริมศรี ไชยศรี, 2528, หน้า 263)

จากสภาพดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญและความจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาหลักสูตรวิชา อาชีพ เพื่อสร้างคู่มือหลักสูตร โดยเลือกรายวิชาช่างทำผลิตภัณฑ์ด้วยกระดาษใช้แล้ว สำหรับนักเรียน กลุ่มฝึกได้ เนื่องจากมีขั้นตอนที่ไม่ยุ่งยาก ซับซ้อนเกินไป และมีกระบวนการทำงานเป็นขั้นตอนตั้งแต่ การผลิตจนถึงการจำหน่าย รวมทั้งการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ไม่ยุ่งยาก นอกจากนั้นยังเป็นการรณรงค์ให้ นักเรียนได้ช่วยกันรักษาสิ่งแวดล้อมโดยนำขยะประเภทกระดาษกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ ประกอบกับมี กระบวนการผลิตที่คล้ายกับการทำกระดาษสา ซึ่งเป็นงานอาชีพในท้องถิ่น มีแหล่งวิทยาการสำหรับให้ นักเรียนได้ฝึกประสบการณ์ตรงจากการไปศึกษาดูงาน โดยนำกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่ปรับจากรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจรของ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2535) เพื่อให้ได้คู่มือหลักสูตรที่ สอดคล้องกับความสามารถของนักเรียนเป็นรายบุคคล รวมทั้งความต้องการของผู้ปกครอง และความต้องการของร้านค้า ตลอดจนส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะและความสามารถเพียงพอต่อการประกอบ อาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง รวมทั้งเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรในรายวิชาอื่นๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรรายวิชาช่างทำผลิตภัณฑ์ด้วยกระดาษใช้แล้ว สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา กลุ่มฝึกได้ โรงเรียนกาวีละอนุกุล จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อประเมินผลการใช้หลักสูตรรายวิชาช่างทำผลิตภัณฑ์ด้วยกระดาษใช้แล้ว

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

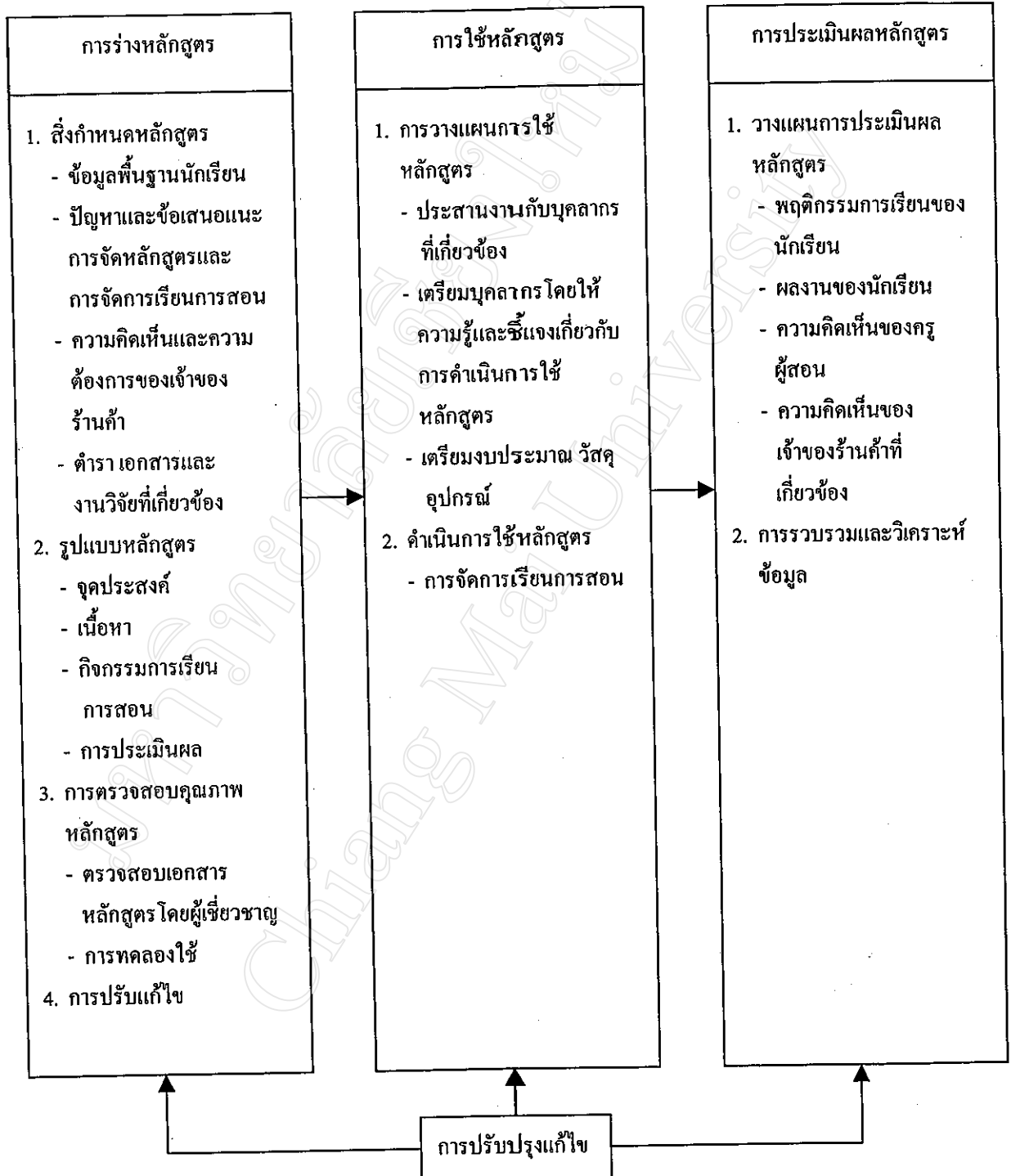
1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาสิ่งกำหนดหลักสูตร ได้แก่ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มฝึกได้ ครูผู้สอนรายวิชาช่างทำผลิตภัณฑ์ด้วยกระดาษใช้แล้ว ครูประจำชั้น คณะกรรมการวิชาการ ผู้ปกครองนักเรียนและเจ้าของร้านค้าที่รับผลิตภัณฑ์ของนักเรียน
2. ประชากรที่ใช้ในการประเมินผลการใช้หลักสูตร ได้แก่ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มฝึกได้ ครูผู้สอนรายวิชาช่างทำผลิตภัณฑ์ด้วยกระดาษใช้แล้ว ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2541 และเจ้าของร้านค้าที่รับผลิตภัณฑ์ของนักเรียน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การพัฒนาหลักสูตรจำกัดขอบเขตเฉพาะรายวิชาช่างทำผลิตภัณฑ์ด้วยกระดาษใช้แล้ว ระดับ
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา กลุ่มฝึกได้

ข้อตกลงเบื้องต้น

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้พัฒนาหลักสูตรรายวิชาช่างทำผลิตภัณฑ์ด้วยกระดาษใช้แล้ว
แบบครบวงจรโดยปรับจากรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจร ของ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2535) ดังนี้

กระบวนการพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจร

นิยามศัพท์เฉพาะ

การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง กระบวนการสร้างคู่มือหลักสูตรรายวิชาช่างทำผลิตภัณฑ์ด้วยกระดาษใช้แล้ว สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญากลุ่มฝึกได้ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ใน 3 กระบวนการ คือ การร่าง การนำไปใช้และการประเมินผลการใช้หลักสูตร

นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญากลุ่มฝึกได้ หมายถึง นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาปานกลาง มีระดับสติปัญญา 35-49 ได้รับการฝึกทักษะโดยใช้โปรแกรมการเรียนรู้สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเป็นรายบุคคล พอที่จะฝึกอบรมและเรียนทักษะเบื้องต้นง่าย ๆ สามารถฝึกอาชีพหรือทำงานที่ไม่ต้องใช้ความละเอียดได้ เรียนอยู่ในโรงเรียนกวีละอนุกุล ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2541

คณะกรรมการวิชาการ หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดหลักสูตรสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โรงเรียนกวีละอนุกุล ได้แก่ หัวหน้าฝ่ายวิชาการ รองหัวหน้าฝ่ายวิชาการ หัวหน้ากลุ่มอนุบาล หัวหน้ากลุ่มประถมศึกษา (กลุ่มฝึกได้) และหัวหน้ากลุ่มมัธยมศึกษาตอนต้น

รายวิชาช่างทำผลิตภัณฑ์ด้วยกระดาษใช้แล้ว หมายถึง รายวิชาอาชีพที่เป็นรายวิชาเลือกเสรี ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 สำหรับนักเรียนกลุ่มฝึกได้ จำนวน 20 คาบ

ผลิตภัณฑ์กระดาษใช้แล้ว หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากกระดาษใช้แล้วมาผ่านกระบวนการหมุนเวียนนำกลับมาใช้ใหม่แล้วนำไปผลิตเป็นชิ้นงานรูปแบบต่าง ๆ ที่มีประโยชน์ใช้สอย

ผลการใช้หลักสูตร หมายถึง พฤติกรรมการเรียนและผลงานของนักเรียนเป็นรายบุคคล รวมถึงความคิดเห็นของครูผู้สอน และความคิดเห็นของเจ้าของร้านค้า

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้หลักสูตรและแผนการสอนรายวิชาช่างทำผลิตภัณฑ์ด้วยกระดาษใช้แล้ว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มฝึกได้
2. ส่งเสริมให้นักเรียนกลุ่มฝึกได้มีความรู้และทักษะการปฏิบัติงานวิชาชีพ เพื่อเป็นแนวทางการประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้
3. เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรในรายวิชาอื่น ๆ ต่อไป